

Szlak Obiektów Zabytkowych

- Punkt 1: **POMNIK na Placu Wolności**

W centralnym miejscu placu stoi pomnik poświęcony Żołnierzowi Polskiemu.

- Punkt 2: **PAŁAC MÜSHAMA, ul. Kościuszki 2**

Budynek eklektyczny z cegły licówki z bogatym tynkowym detalem architektonicznym, nawiązujący do tradycji renesansu francuskiego wybudowany został ok. 1894 roku, prawdopodobnie wg projektu Antoniego Olszakowskiego dla Hugona Müshama - założyciela fabryki maszyn i narzędzi rolniczych z 1893 roku. Po wojnie użytkowany przez Kujawskie Zakłady Maszyn Rolniczych. W 1993 r. odkupiony został od Urzędu Miejskiego i przeszedł w prywatne ręce.

- Punkt 3: **KOŚCIÓŁ I KLASZTOR OO. FRANCISZKANÓW REFORMATÓW PW. WSZYSTKICH ŚWIĘTYCH, pl. Wolności 6**

Barokowy z reminiscencjami gotyckimi (i neobarokową nawą boczną) zespół klasztorny powstał w latach 1639-1644 z fundacji Wojciecha i jego żony Doroty z Rogalińskich Romantowskich, włocławskich mieszczan, dla konwentu franciszkanów-reformatów, sprowadzonych do Włocławka w 1625 roku przez biskupa Andrzeja Lipskiego. Kościół od 1969 roku pełni funkcję parafialnego. Wyposażenie wnętrza kościoła jest barokowe i rokokowe. Zespół klasztorny otacza mur z bramą, pochodzący z 1797 roku.

- Punkt 4: **ZESPÓŁ KOŚCIOŁA EWANGELICKO-AUGSBURSKIEGO, ul. Brzeska 20 i 22**

Zespół składa się z kościoła, ogrodzenia i plebanii. Neogotycki kościół wybudowany został w latach 1882-4 wg projektu Franciszka Tournellea. Posiada jednolite, neogotyckie wyposażenie wnętrza. Ołtarz, ambona i organy wykonane zostały w firmie "Schlag i Synowie" ze Świdnicy. Plebania parterowa o skromnych cechach klasycyzmu wybudowana została ok. połowy XIX w., a przebudowana w 1881 roku. Ogrodzenie z kutego żelaza pochodzi z 1897 roku. Kierując się wzdłuż ul. Brzeskiej dotrzeć można do kolejnego punktu:

zabytkowego kościoła św. Witalisa, który znajduje się w kompleksie zabudowań Wyższego Seminarium Duchownego.

- Punkt 5: **KOŚCIÓŁ św. WITALISA**

Kościół gotycki, najstarszy zabytek Włocławka, ufundowany w 1330 roku przez biskupa Macieja z Gołańczy. Do 1411 roku pełnił funkcję zastępczej katedry (po spaleniu w 1329 roku przez Krzyżaków romańskiej świątyni). W 1569 roku przeznaczony został na kościół seminaryjny (tę funkcję pełni do dnia dzisiejszego). W 1843 roku połączony został ścianą zachodnią z budynkiem seminarium. Na wyposażeniu kościoła znajduje się umieszczone w ołtarzu głównym bezcenne dzieło sztuki gotyckiej: tryptyk z 1460 roku z przedstawieniem koronacji Najświętszej Marii Panny.

- Punkt 6: **WYŻSZE SEMINARIUM DUCHOWNE, ul. Karnkowskiego 3**

Zespół budynków z lat 1843, 1882-1900 (przebudowa) i lat 80. XX wieku w historyzującym stylu z przewagą neogotyku. Bibliotekę zaprojektował Jan Aleksander Ciunkiewicz, prawdopodobnie w 1843 roku. Rozbudowy z lat 1882-1900 prowadzono według projektu Konstantego Wojciechowskiego. W latach 1981-1982 od zachodu dobudowano dodatkowe skrzydło.

- Punkt 7: **PRAŁATÓWKA, pl. Kopernika 7**

Murowany budynek z 1801 roku o skromnych cechach klasycyzmu, posadowiony na starszym podpiwniczeniu, być może z XVI wieku, wchodził w skład kanonii otaczających katedrę.

- Punkt 8: **BAZYLIKA KATEDRALNA WNEBOWZIĘCIA NAJŚWIĘTSZEJ MARII PANNY, pl. Kopernika 7**

Gotycki kościół katedralny z 1340-1411 roku ufundowany został przez biskupa Macieja z Gołańczy. W ciągu wieków wielokrotnie był rozbudowywany. Rozpoczęta w 1890 roku restauracja katedry według projektu Konstantego Wojciechowskiego silnie przekształciła kościół w duchu neogotyckim. W 1907 roku papież Pius X nadał katedrze godność bazyliki mniejszej. W 1991 roku w świątyni gościł papież Jan Paweł II. Wyposażenie stanowią wybitne dzieła sztuki sakralnej: gotycki witraż z 1360 roku ze scenami ze Starego i Nowego Testamentu, późnogotycki (z 1475 roku) obraz Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, późnorenesansowy obraz Ukrzyżowanie autorstwa Juana Correa de Vivar z Toledo, nagrobek biskupa Krzesława z Kurozwęk, wykonany na Węgrzech w 1516 roku przez artystę włoskiego Jana Florentczyka, cztery obrazy wczesnobarokowe (z 1639 roku). malowane na blasze miedzianej przez Bartłomieja Strobla z głównym obrazem przedstawiającym Wniebowzięcie Najświętszej Panny Marii z Chrystusem i aniołami, tzw. Krzyż Tumski z 1610 roku, stalle barokowe z 1683 roku, secesyjne witraże projektu Józefa Mehoffera, pochodzące z lat 1937-9.

- Punkt 9: **PARK MIEJSKI IM. HENRYKA SIENKIEWICZA**

Park założony został w 1870 roku i jest jednym z najstarszych parków miejskich w Polsce. Powierzchnia parku wynosi 40,18 ha. Wśród rosnących w parku 65 gatunków drzew, większość stanowią drzewa liściaste, takie jak topola kanadyjska, lipa krymska, orzech czarny, dąb burgundzki, skrzydłoorzech kaukaski. W centralnej części parku znajduje się popiersie Henryka Sienkiewicza, dłuta artysty rzeźbiarza Stanisława Słoniny.

- Punkt 10: **CZARNY SPICHRZ, ul. Piwna 4**

Drewniany spichlerz konstrukcji zrębowej, ze szczytem konstrukcji szkieletowej, dwukondygnacyjny (z trzecią kondygnacją w poddaszu) wybudowany został na początku XIX wieku do celów magazynowych. Spichlerz był wymieniany w pierwszym spisie

budynków Fabryki Cykorii "F. Bohm i S-ka", założonej w 1814 roku. Po wojnie użytkowany był przez Kujawskie Zakłady Koncentratów Spożywczych (obecnie "Delecta"). W 1980 roku przeprowadzono remont kapitalny obiektu oraz dokonano jego adaptacji do celów kulturalno-oświatowych dla potrzeb Dobrzyńsko Kujawskiego Towarzystwa Kulturalnego.

- Punkt 11: **DELECTA SA, ul. Wyszyńskiego 14**

Początki firmy "Delecta" sięgają roku 1816, kiedy to bracia Ferdynand i Wilhem Bohm założycieli pierwszą na ziemiach polskich fabrykę cykorii pod nazwą "Fabryka Cykorii Ferdynand Bohm and CO.". W 1996 roku "Delecta" stała się częścią międzynarodowego koncernu RIEBER&SON z siedzibą w Bergen (Norwegia).

- Punkt 12: **WŁOCLAWSKIE TOWARZYSTWO WIOŚLARSKIE, ul. Piwna 3**

Włocławskie Towarzystwo Wioślarskie powstało w 1886 roku, jako jedno z pierwszych w Polsce. Organizowane we Włocławku w końcu XIX i początkach XX w. zawody wioślarskie przeszły do historii jako jedne z największych wydarzeń sportowych w Polsce.

- Punkt 13: **PRZYSTAŃ WODNA PTTK, ul. Piwna 1**

Od 1949 roku działa na przystani Włocławski Klub Wodniaków PTTK. Od 1986 roku teren jest własnością Oddziału Kujawskiego PTTK we Włocławku.

- Punkt 14: **DAWNA KANONIA, ul. Gdańska 8**

Zbudowana została w 1649 roku z fundacji kanonika Stanisława Orłowskiego. Jest to jeden z najstarszych świeckich obiektów zachowanych w mieście, który jednak ze względu na liczne przebudowy zatracił zupełnie cechy stylowe.

- Punkt 15: **PAŁAC BISKUPI, ul. Gdańska 2**

Murowany zamek usytuowany został w miejscu grodu obronnego z X-XIII wieku, z wykorzystaniem murów zamku książęcego z XIV wieku, a później biskupiego do XVIII wieku. Całkowitą przebudowę przeszedł w 1861 roku i na jej skutek nabrał charakteru klasycystycznej rezydencji. W 1925 roku został odbudowany (po pożarze w 1920 roku) i przeznaczony na siedzibę kurii i rezydencję biskupa. W trakcie badań archeologicznych w latach 1989-1993 odkryto m.in. zamkowy mur obwodowy od strony zachodniej i relikt baszty znanej z rysunku A. Boota z 1632 roku.

- Punkt 16: **BULWARY im. Marszałka Józefa Piłsudskiego**

Od Pałacu Biskupiego wzdłuż rzeki w kierunku wschodnim ciągną się nadwiślańskie bulwary. Na ich końcu znajduje się doskonały punkt widokowy (ukazujący panoramę zapory) oraz krzyż upamiętniający męczeńską śmierć ks. Jerzego Popiełuszki.

- Punkt 17: **KOŚCIÓŁ PARAFIALNY ŚW. JANA CHRZCICIELA, ul. św. Jana 3**

Późnogotycki kościół z renesansowymi i barokowymi przybudówkami wzniesiony został w 1538 roku. W 1565 roku dodano kaplicę Jedenastu Tysięcy Dziewic (powstała z fundacji mieszczanina Wojciecha Kattenberga Kokoszki), zaprojektowaną być może przez Jana Baptystę Wenecjanina. W XVII wieku kościół był restaurowany z inicjatywy księdza Tomasza Wojtowicza; w latach 1844-46 odbyła się kolejna restauracja, staraniem księdza Szymona Nowakowskiego. Wyposażenie kościoła jest barokowe i rokokowe. W ścianie od strony Wisły wmurowane są trzy pociski, które wystrzeliły wojska bolszewickie w kierunku świątyni podczas działań wojennych w 1920 roku.

- Punkt 18: **KAMIENICZKI, Stary Rynek nr 14 i 15**

Budynki te należą do grupy zaledwie kilku obiektów z XVIII w., zachowanych we Włocławku.

W latach 1966-1972 w obydwu kamieniczkach przeprowadzono kapitalny remont z rekonstrukcją pierwotnego układu wnętrza. W 1972 roku w kamieniczkach powstało Muzeum Historii Włocławka.

- Punkt 19: **BUDYNEK DAWNEGO STAROSTWA, ul. 3 Maja 17**

Klasycystyczny budynek wzniesiony został w I połowie XIX w. według projektu Stefana Koźmińskiego, budowniczego obwodu kujawskiego. W 1851 roku obiekt przebudowano zgodnie z projektem Franciszka Tournellea. Zmieniono elewację frontową od ulicy 3 Maja i skrzydło ciągnące się wzdłuż ul. Żabiej. Obecnie budynek ten jest siedzibą Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej.

- Punkt 20: **BUDYNEK REMIZY STRAŻY POŻARNEJ, ul. Żabia 8**

Budynek neogotycki, murowany z cegły licówki z pięciokondygnacyjną wieżą zegarową zbudowany został w 1909 roku i należał do Komendy Straży Pożarnej. W pomieszczeniach na pierwszym piętrze znajdowało się Muzeum Straży Pożarnej, wewnątrz podziwiać można zrekonstruowane malowidło „Wjazd do pożaru”. Obecnie znajduje się tu Oddział Włocławskiego Centrum Kultury.

- Punkt 21: **KAMIENICE przy ul. Królewieckiej 12,14,16**

Najstarszymi domami na tej ulicy są trzy klasycystyczne domy z początku XIX wieku. Budynki te są wolnostojące, parterowe z poddaszami, z wysuniętym niewielkim ryzalitem w części środkowej fasady. W domu oznaczonym nr 14 mieściła się w latach 1821-1822 loża masońska. W jednym z domów była siedziba prywatnej szkoły początkowej prowadzonej przez E. Usakiewicza, do której uczęszczał Jan Nagórski - sławny włocławianin, pilot, który pierwszy w świecie dokonał lotów polarnych na hydroplanie.